

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld ... 2009

In de vaste commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid bestond er bij enkele fracties behoefte een aantal vragen en opmerkingen voor te leggen aan de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de brief van 13 maart 2009 inzake de uitvoering van de motie Karabulut cs (30 545, nr. 60) over compensatie inkomensdaling voormalige alleenstaande ouders in de WWB (30 545, nr. 71).

De op ... 2009 toegezonden vragen zijn met de door de staatssecretaris bij brief van ... 2009 toegezonden antwoorden hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
De Wit

Adjunct-griffier van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Esmeijer

Opmerkingen en vragen van de leden van de CDA-fractie

1

De leden van de CDA-fractie hebben met instemming kennis genomen van de brief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de uitvoering van de motie Karabulut cs. Het onderzoek van de Inspectie Werk en Inkomen (IWI) laat zien dat ten onrechte nog niet alle gemeenten (voormalig) alleenstaande ouders met een thuiswonend en nog studierend kind dat de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt een toeslag op basis van de algemene bijstand verstrekken. Het doet de leden van de CDA-fractie genoegen dat 86% van de gemeenten dit wel doet. Tegelijkertijd constateert de IWI dat 14% van de gemeenten geen toeslag verstrekt. Hiermee leggen zij niet alleen een breed gedragen wens van een overgrote meerderheid in de Tweede Kamer naast zich neer maar geven zij ook geen gehoor aan een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep (CRvB) in het voorjaar van 2007.

Met de staatssecretaris zijn de leden van de CDA-fractie dan ook van mening dat wetswijziging op dit punt geboden is. Zij zijn benieuwd naar de termijn waarop de staatssecretaris denkt een wetsvoorstel aan de Kamer aan te kunnen bieden.

2

Gemeenten hebben daarnaast ook via de bijzondere bijstand de mogelijkheid om inkomensdaling van voormalige eenoudergezinnen te compenseren. Het IWI-onderzoek laat zien dat dergelijke compenserende maatregelen voor 97% van alle mensen die hiervoor in aanmerking komen beschikbaar zijn. Daarmee laten gemeenten zien dat zij de basisgedachte die ten grondslag ligt aan de Wet Werk en Bijstand (WWB) en de bijzondere bijstand, die van decentraal en individueel maatwerk, op een verantwoorde en eigen wijze invullen. Met de staatssecretaris zijn de leden van de CDA-fractie van mening dat centrale voorschriften op dit punt niet nodig zijn en zelfs op gespannen voet staan met de basisgedachte uit de WWB. Wel vragen zij de staatssecretaris dit punt geregeld mee te blijven nemen in het overleg met gemeenten en de VNG over de uitvoering van de WWB.

Opmerkingen en vragen van de leden van de SP-fractie

3

De leden van de SP-fractie hebben kennis genomen van de brief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De staatssecretaris zal middels codificatie van de WWB gemeenten verplichten om de maximale gemeentelijke toeslag van 20% WML te verstrekken aan alleenstaande ouders met een inwonend kind vanaf 18 jaar met alleen een studietoelage. De leden van de SP-fractie zijn zeer verheugd met dit positief besluit. Echter, deze wijziging laat onverlet dat in de praktijk alleenstaande ouders waarvan het jongste studerende kind 18 jaar alsnog kunnen terugvallen in inkomen van 90% WML naar 70% WML. De leden van de SP-fractie vragen waarom de staatssecretaris niet ook kiest voor wettelijke maatregelen om dit inkomensverlies te compenseren.

4

De staatssecretaris is van mening dat gemeenten de norm van de alleenstaande (ouder) dienen te verhogen met de maximale toeslag respectievelijk de norm voor gehuwden waarvan beide echtgenoten jonger zijn dan 65 jaar, niet mogen verlagen indien het thuiswonend niet ten laste komende kind enkel een inkomen uit studiefinanciering heeft (IWI onderzoek, pagina 9). Waarom heeft de staatssecretaris er niet voor gekozen om de alleenstaande ouder, waarvan het meerjarige studerende

kind nog thuis woont, de norm voor gehuwden te garanderen? Kan de staatssecretaris dit toelichten?

5

De meeste gemeentelijke toeslagen compenseren de inkomensachteruitgang totdat het meerderjarige kind 21 jaar is. Als een student ouder dan 21 jaar nog thuis woont en de studie nog niet heeft afgerond vervalt de alleenstaande ouder alsnog naar een inkomen van 50% WML. Deelt de staatssecretaris de mening van de leden van de SP-fractie dat hierdoor alsnog een ongelijke positie kan ontstaan tussen kinderen waarvan de ouder wel of niet een WWB-uitkering hebben? Is de staatssecretaris bereid om maatregelen te treffen opdat gemeenten inkomensachteruitgang compenseren totdat inwonende studerende kinderen de studie hebben afgerond? Kan de staatssecretaris dit toelichten?

6

De leden van de SP-fractie vragen waarom de staatssecretaris er niet expliciet voor kiest om ook wettelijk te regelen dat studerende kinderen uit hun inkomen via de studiefinanciering niet kunnen en hoeven bij te dragen aan het gezinsinkomen? Is de staatssecretaris met de leden van de SP-fractie van mening dat de basis- en aanvullende beurs studiefinanciering bij de toekenning van de bijstandsuitkering aan de ouder(s) buiten beschouwing moeten worden gelaten, omdat dit budget bedoeld is voor kosten van de studie zelf (boeken en collegegeld)? Ziet de staatssecretaris mogelijkheden om de voorgenomen codificatie van de Wet Werk en Bijstand dusdanig vorm te geven, zodat alleenstaande ouders met een bijstandsuitkering en studerende kinderen de inkomsten uit studiefinanciering (basis en aanvullende beurs) buiten beschouwing worden laten bij bepaling van het inkomen van de ouder?

7

Op welke manier wil de staatssecretaris het verlies van kinderbijslag voor het jongste thuiswonende studerende kind dat 18 jaar is geworden voor alleenstaande ouders in de bijstand compenseren?

8

Is de staatssecretaris met de leden van de SP-fractie en de IWI van mening dat een integrale toepassing van de ingetrokken Beschikking toeslagen voormalige éénooudergezinnen het beste aansluit op de door de Kamer aangenomen motie Karabulut cs? Waarom heeft de staatssecretaris hier niet voor gekozen en is zij alsnog bereid de ingetrokken Beschikking toeslagen voormalige éénooudergezinnen te doen herleven (eventueel in gewijzigde vorm)?

Opmerkingen en vragen van de leden van de VVD-fractie

9

In het algemeen zien de leden van de VVD-fractie geen aanleiding om alleenstaande bijstandsgerechtigde ouders, ruimer dan nu al het geval is, te compenseren vanwege inkomensachteruitgang als gevolg van het feit dat hun kind 18 jaar wordt. Zij hebben destijds tegen de onderhavige motie Karabulut cs gestemd. Alleenstaande ouders worden in de ogen van de leden van de VVD-fractie terecht aangemerkt als «alleenstaande» wanneer het kind 18 wordt. Ook ouders zonder bijstandsuitkering maken immers geen aanspraak op kindgerelateerde regelingen wanneer het kind 18 is geworden. De kinderbijslag vervalt bijvoorbeeld op die leeftijd en daarvoor in de plaats ontvangt het kind zelf een tegemoetkoming in de studiekosten vanuit de WsF of de WTOS. De leden van de VVD-fractie realiseren zich dat in het geval van bijstandsgerechtigden, wanneer het kind 18 wordt, niet alleen de kinderbijslag

vervalt, maar ook de bijstandsuitkering van de ouder zelf verlaagd wordt, van 70% naar 50% van het wettelijk minimum loon. Gemeenten hebben echter voldoende compenserende instrumenten in handen, zoals ook uit het IWI-onderzoek blijkt. Wat in sommige gemeenten wel verbeterd kan worden is de uitvoering van de eigen verordening dan wel de naleving van de uitspraak van de CRvB van 17 april 2007. Het is goed dat de staatssecretaris gemeenten hier nogmaals op wijst. Verder is een juiste uitvoering van verordeningen een zaak van de lokale overheid zelf. De leden van de VVD-fractie zijn ook in dat opzicht tegen een compenserende, algemene maatregel vanuit het Rijk. Dit zou tekort doen aan de gedecentraliseerde bijstandstaak van gemeenten.

De leden van de VVD-fractie hebben, mede naar aanleiding van het IWI-onderzoek, de indruk dat de huidige compenserende maatregelen zelfs verder gaan dan waar het lid Karabulut in haar motie om vraagt. Ook de staatssecretaris lijkt die indruk te delen. Daarom willen de leden van de VVD-fractie een paar vragen stellen over de ratio achter de huidige «vergaande» compensatiepraktijk in de wet WWB.

De overbruggingstoelage of andere compenserende beschikkingen die verstrekt worden aan voormalige éé noudergezinnen worden in veel verschillende omstandigheden toegekend. Het blijkt dat dit niet alleen gebeurt bij gezinnen waarvan het kind een opleiding volgt. Ook blijken gemeente een ouder te compenseren wanneer het kind zelf een bijstandsuitkering of een (laag) inkomen uit werk ontvangt. Wat is de rechtvaardiging hiervoor? Is de staatssecretaris het met de leden van de VVD-fractie eens dat een alleenstaande ouder alleen compensatie zou moeten krijgen wanneer het 18-jarige kind een opleiding volgt en daardoor geen ander inkomen heeft dan de tegemoetkoming in de studiekosten? Een persoon van 18 jaar die geen opleiding volgt zou volgens de leden van de VVD-fractie aan het werk moeten zijn, (tenzij hij of zij volledig arbeidsongeschikt is). Deze persoon kan dan voldoende inkomen genereren om niet afhankelijk te hoeven zijn van de bijstandsuitkering van de ouder. Compensatie van de ouder is dan ook overbodig en onwenselijk. Graag zien zij een reactie van de staatssecretaris tegemoet.

10

Hoe verhouden de brede compensatiemogelijkheden voor alleenstaande ouders zich tot de opvatting van het kabinet dat jongeren moeten leren of werken? Is de staatssecretaris het met de leden van de VVD-fractie eens dat de huidige regeling wel eens demotiverend kan werken? Een jongere van 18 die niet meer naar school wil, zou moeten gaan werken om voldoende eigen inkomen te verdienen. Dit wordt echter onnodig gemaakt doordat een alleenstaande ouder een hogere bijstandsuitkering ontvangt als het inkomen van de jongere zelf te laag is.

11

De meeste gemeenten compenseren een alleenstaande ouder in de bijstand tot het kind de 21-jarige leeftijd heeft bereikt. Op bladzijde 10 van het IWI-onderzoek staat echter dat 13% van de gemeenten dit doet vanaf het moment dat dit kind deze leeftijd heeft bereikt. Wat is hiervoor de reden? Hoe verhoudt zich dit tot het vervallen van de onderhoudsplicht van ouders wanneer een kind 21 is geworden? Tot welke leeftijd (van het kind) mogen gemeenten deze compensatie blijven toekennen?

12

Wat vindt de staatssecretaris van de sterk uiteenlopende inkomensgrenzen (van het kind) die gemeenten hanteren om te bepalen of een compenserende maatregel toegekend wordt? Zijn de genoemde bedragen reëel? Is het bijvoorbeeld reëel dat gemeenten een ouder compenseren terwijl het kind zelf een inkomen heeft van 60% van het minimumloon? Wat vindt de staatssecretaris ervan dat geen enkele gemeente een

glijdende schaal hanteert; dus hoe hoger het inkomen van het kind, hoe lager de toeslag op de norm?

13

Hoeveel geld van de SZW-begroting wordt jaarlijks via gemeenten uitgegeven aan de overbruggingstoelage en de garantietoelage?